

Голодомор – біль душі і пам'ять серця

Україна в 1920-х роках переживала культурний ренесанс європейського зразка. Під гаслом «Геть від Москви!» тут формувалися самобутні, відмінні від російських, культурні традиції, орієнтовані на Європу. Створювалася національна система освіти, обґрунтовувалася економічна концепція України як автономного економічного організму. Проте до кінця цього періоду в СРСР був встановлений тоталітарний комуністичний режим із суворою суспільною ієрархією. Будь-який прояв незгоди або нонконформізму (як індивідуального, так і малих і великих груп людей за професійною, національною, релігійною, партійною ознаками) негайно жорстоко карався та придушувався.

Українська нація, яка була другою за чисельністю в СРСР, мала величезний культурно-історичний спадок, власні славетні традиції державотворення, досвід національно-визвольної боротьби. Широкі кола інтелектуалів та економічно самостійне селянство не сприймали політики комуністичного керівництва. Тому за мету було поставлено знищення українців як політичної нації, що могла поставити

питання про створення незалежної держави. Для досягнення цієї мети був обраний жахливий інструмент – вбивство голодом.

Масове голодування селян розпочалося в грудні 1931 року і тривало впродовж 22 місяців

Механізм, який призвів до Голодомору, був приведений у дію із Москви тодішніми лідерами комуністичної партії. У січні 1928 року режим запровадив насильницькі хлібозаготівлі. У фермерів держава примусово забирала більшу частину або й все вирощене зерно за значно заниженими цінами. Одночасно розпочалась «ліквідація» найзаможніших господарств. У 1930 році колективізація викликає масові протести і повстання. Впродовж року в Україні відбулося понад чотири тисячі масових протестних виступів за участю до 1,2 млн селян. Однак, не дивлячись на це, до жовтня 1931 року колективізованими, тобто, фактично державними, стали 68% селянських господарств та 72% орної землі. Загалом в Україні було ліквідовано понад 352 тисячі «розкуркулених» господарств.

Не зважаючи на це, Україна залишалась центром спротиву тоталітарному режиму. Упродовж перших семи місяців 1932 року на Україну припадає 56% від усіх антивладних виступів у Радянському Союзі.

Улітку 1932 року через наростання спротиву Й. Сталін із оточенням приймає рішення про організацію в Україні штучного голоду, щоб шляхом винищення частини населення не «втратити Україну».

Під час голоду тоталітарна влада не лише не припинила примусове відбирання їжі, а й відхилила допомогу з-за кордону та кинула всі сили на те, щоб ізолювати голодуючі райони. Армія, загони НКВД оточили українські міста (бо селяни намагалися врятуватися там від голодної смерті) та залізничні станції. Мешканцям сіл забороняли виїжджати в інші регіони СРСР. Хліб вилучався, продавався до інших країн за валюту, яку спрямовували на закупівлю верстатів та іншого обладнання для промислових підприємств.

Жахом Голодомору була надзвичайно велика смертність серед дітей. У багатьох районах України у вересні 1933 року за шкільні парти не сіли близько двох

третин учнів. За даними вчених, найбільше постраждали лісостепові регіони України із давніми козацькими традиціями – Полтавщина, Черкащина, Кіровоградщина, Київщина. У цих регіонах в окремих районах упродовж 1933 року вимерло понад половину населення. Смертність перевищувала середній рівень у 8–9 і більше разів. У нинішніх Вінницькій, Одеській, Дніпропетровській областях рівень смертності був вищим у 5-6 разів, у Донецькій і Луганській області – у 3–4 рази.

Голод став зброєю масового біологічного знищення українців. Він на довгі десятиліття порушив природний генетичний фонд, призвів до морально-психологічних змін у свідомості нації. Наслідком злочину геноциду також стало руйнування традиційного українського устрою життя. Українцям як етносу було завдано смертельної рани. 1933 рік став для України часом національної катастрофи, наслідки якої відчуваємо і понині.

З особливою силою правда про Голодомор зазвучала в незалежній Україні після 1991 року. З того часу українські історики провели величезну роботу, результатом якої стали тисячі великих і малих досліджень, присвячених Голодомору. Поряд із вивченням історії Голодомору розгортається рух за увічнення пам'яті загиблих, складання списків жертв, збір спогадів і свідчень очевидців, яким вдалося пережити трагедію. Результатом зусиль громадськості і держави стало визнання Голодомору актом геноциду низкою іноземних держав і міжнародних організацій.

У 1993-му вперше на державному рівні відзначені роковини Голодомору – через 60 років після трагедії. 1998 року Указом Президента України встановлено День пам'яті жертв Голодомору – щороку в четверту суботу листопада. Цього дня українці, як тільки смеркне, запалюють у вікнах свічки – на пам'ять про всіх убитих голодом. 2006 року Верховна Рада України ухвалила Закон про визнання Голодомору геноцидом українського народу. А в листопаді 2008-го в Києві споруджено Національний меморіал жертв Голодомору.